

OSNOVNA ŠKOLA DR. FRANJE TUĐMANA, BRELA

ŠKOLSKA GODINA 2024./2025.

UČITELJICA: VALENTINA LASIĆ

KRITERIJI VREDNOVANJA IZ POVIJESTI

Kriteriji vrednovanja- Činjenično znanje

ČINJENIČNO ZNANJE: poznavanje i razumijevanje događaja, procesa i pojava, temeljnih kronoloških odrednica, osnova korištenja povijesnih i zemljopisnih karata te korištenje odgovarajuće povijesne terminologije. Ovaj se element vrednuje u svim godinama učenja i poučavanja Povijesti.¹

5. i 6. razred

Učenik će moći:

- Navesti i objasniti povijesne pojmove, činjenice i događaje unutar ispravnog povijesnog konteksta;
- Opisati i povezati glavne događaje, situacije i promjene unutar razdoblja;
- Opisati i usporediti različite ideje, vrijednosti, ponašanja i perspektive u prošlosti;
- Imenovati, opisati i vrednovati ulogu i značenje povijesnih ličnosti u povijesnim zbivanjima;
- Uočiti da pojedince i događaje treba razumjeti u njihovom povijesnom kontekstu;
- Prepoznati da se prošlost prikazuje i interpretira na različite načine, te objasniti zašto je to tako;
- Navesti i razlikovati povijesne izvore;
- Pronaći i sažeti relevantne informacije iz raznih izvora;
- Razviti vještine usmenog, pisanog i ilustrativnog priopćavanja povijesnih informacija;
- Ispravno koristi povijesnu terminologiju;
- Pokazati kako su ljudi i događaji iz prošlosti oblikovali suvremeni svijet;
- Na primjerima iz zavičajne povijesti prepoznati nacionalnu povijest; Povezati povijesne sadržaje sa sadržajima drugih nastavnih predmeta.

¹ Kurikulum nastavnog predmeta Povijesti, 18. ožujak 2019.g.

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
5. i 6. razred	<p>Djelomično ispravno navodi povijesne pojmove, činjenice i događaje. Povezivanje glavnih događaja, situacija i promjene unutar razdoblja predstavljaju mu veliki problem. Prepoznaje različite vrste povijesnih izvora. Uz česta potpitanja i navođenje od strane učitelja imenuje ulogu i doprinos poznatih ličnosti u povijesnim zbivanjima te dostignuća različitih naroda. Djelomično ispravno koristi povijesno nazivlje u opisivanju prošlih događaja. Vještine usmenog, pisanog i ilustrativnog priopćavanja povijesnih informacija su slabo razvijene.</p>	<p>Učenik većinom točno navodi i objašnjava povijesne pojmove, činjenice i događaje. Uz pomoć nastavnika analizira različite vrste povijesnih izvora. Imenuje i opisuje ulogu i doprinos poznatih povijesnih ličnosti u povijesnim zbivanjima. Potrebno mu je postavljati potpitanja. Prepoznaje raznolikost događaja i društvenih pojava u prošlosti. Većinom ispravno koristi povijesno nazivlje u opisivanju prošlih događaja. Ponekad uspijeva povezati povijesne sadržaje sa sadržajima drugih nastavnih predmeta. Djelomično je razvio vještine usmenog, pisanog i ilustrativnog priopćavanja povijesnih informacija.</p>	<p>Točno navodi i objašnjava povijesne pojmove, činjenice i događaje. Uz pomoć učitelja uspoređuje različite ideje, vrijednosti, ponašanja i perspektive u prošlosti. Imenuje, opisuje i vrednuje ulogu i doprinos poznatih povijesnih ličnosti. Pronalazi i uglavnom uspješno sažima ključne informacije iz različitih izvora. Na primjerima iz zavičajne povijesti prepoznaje nacionalnu povijest. Ponekad mu treba postavljati potpitanja. Ispravno koristi povijesno nazivlje u opisivanju prošlih događaja. Samostalno povezuje povijesne sadržaje sa sadržajima drugih nastavnih predmeta. Nedostaje mu samostalnosti u razvijanju vještina usmenog, pisanog i ilustrativnog priopćavanja povijesnih informacija.</p>	<p>Točno navodi i objašnjava povijesne pojmove, činjenice i događaje. Samostalno opisuje i uspoređuje različite ideje, vrijednosti, ponašanja i perspektive u prošlosti. Imenuje, opisuje i vrednuje ulogu i doprinos poznatih povijesnih ličnosti. Pronalazi i sažima ključne informacije iz različitih izvora. Na primjerima iz zavičajne povijesti prepoznaje nacionalnu povijest. Ispravno koristi povijesno nazivlje u opisivanju prošlih događaja. Uspješno razvija vještine usmenog, pisanog i ilustrativnog priopćavanja povijesnih informacija. Samostalno povezuje povijesne sadržaje sa sadržajima drugih nastavnih predmeta.</p>

<p>7. i 8. razred</p>	<p>Djelomično ispravno navodi povijesne pojmove, činjenice i događaje i konstruira povijesne priče koje su manjkave. Površno se koristi različitim vrstama povijesnih izvora. Uz česta potpitanja i navođenje od strane učitelja prepoznaje raznolikost događaja i društvenih pojava u prošlosti. Djelomično ispravno koristi povijesno nazivlje u opisivanju prošlih događaja. Vještine usmenog, pisanog i ilustrativnog priopćavanja povijesnih informacija su slabo razvijene. Ne povezuje povijesne sadržaje sa sadržajima drugih nastavnih predmeta.</p>	<p>Učenik većinom točno navodi povijesne pojmove, činjenice i događaje. Opisuje različite vrste povijesnih izvora. Potrebno mu je postavljati potpitanja. Prepoznaje raznolikost događaja i društvenih pojava u prošlosti. Većinom ispravno koristi povijesno nazivlje u opisivanju prošlih događaja. Djelomično je razvio vještine usmenog, pisanog i ilustrativnog priopćavanja povijesnih informacija. U stanju je na jednostavnim primjerima iz zavičajne povijesti objasniti zbivanja u nacionalnoj povijesti. Uz pomoć učitelja povezuje povijesne sadržaje sa sadržajima drugih nastavnih predmeta.</p>	<p>Točno navodi, objašnjava i razvrstava u povijesni kontekst pojmove, činjenice i događaje i stvara vlastitu povijesnu priču. Uz pomoć učitelja analizira i interpretira povijesne izvore. Uspoređuje i procjenjuje različite ideje, vrijednosti, ponašanja i perspektive u prošlosti. Na primjerima iz zavičajne povijesti objašnjava nacionalnu povijest. Ponekad mu treba postavljati potpitanja. Ispravno koristi povijesno nazivlje u opisivanju prošlih događaja. Nedostaje mu samostalnosti u razvijanju vještina usmenog, pisanog i ilustrativnog priopćavanja povijesnih informacija. Uz pomoć učitelja povezuje povijesne sadržaje sa sadržajima drugih nastavnih predmeta.</p>	<p>Točno navodi, objašnjava i razvrstava u povijesni kontekst pojmove, činjenice i događaje i stvara vlastitu povijesnu priču. Samostalno povezuje i pojašnjava glavne događaje, situacije i promjene unutar razdoblja i kroz različita razdoblja i društva. Uspoređuje i procjenjuje različite ideje, vrijednosti, ponašanja i perspektive u prošlosti. Samostalno analizira i interpretira povijesne izvore. Na primjerima iz zavičajne povijesti objašnjava nacionalnu povijest. Ispravno koristi povijesno nazivlje u opisivanju prošlih događaja. Uspješno razvija vještine usmenog, pisanog i ilustrativnog priopćavanja povijesnih informacija. Samostalno povezuje povijesne sadržaje sa sadržajima drugih nastavnih predmeta.</p>
-----------------------	---	--	--	--

Kriteriji-konceptualno znanje 5. i 6. razred

KONCEPTUALNO ZNANJE: poznavanje, korištenje i razumijevanje tehničkih koncepata kao okvira za tumačenje i razumijevanje prošlih događaja, procesa i pojava. Radi se o konceptima vremena i prostora, uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, rada na povijesnim izvorima, povijesne perspektive te usporedbe i sučeljavanja. Uključuje i poznavanje temeljnih načela, klasifikacija, teorija i modela koji se odnose na te koncepte.

5. i 6. razred

Učenik će moći:

- razlikovati prošlost, sadašnjost i budućnost; izmjeriti i izračunati kalendarsko vrijeme;
- upotrebljavati datume i rječnik koji se odnosi na tijek vremena (primjerice pr. Krista, poslije Krista, stoljeće, desetljeće...);
- smjestiti značajna povijesna razdoblja u kronološki redosljed;
- objasniti odnos između određenih datuma i relevantnog stoljeća;
- rekonstruirati tijek povijesnog događaja i njegovo trajanje; smjestiti ljude, događaje i promjene u ispravna vremenska razdoblja;
- navesti primjere promjene i kontinuiteta kroz različita povijesna razdoblja;
- opisati razlike i sličnosti između prošlosti i sadašnjosti;
- izraditi crtu vremena s različitim povijesnim aspektima i usporedne tablice zbivanja (6. razred),
- opisati sadržaj povijesne karte; usporediti alternativne modele periodizacije;
- objasniti povijesne sadržaje uz pomoć povijesne karte;
- stvoriti zaključke i predodžbe o prikazanom prostoru;
- odrediti povijesne sadržaje na slijepoj karti,
- koristiti vizualne i brojčane podatke na povijesnim i geografskim kartama, grafikonima, tablicama i drugim grafičkim prikazima.

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
5. i 6. razred PROSTOR I VRIJEME	Površno razvrstava ljude, događaje i promjene u vremenska razdoblja i polovično određuje tijek i trajanje povijesnih događaj i promjena. Uz	Većinu ljudi, događaja i promjena razvrstava u ispravna vremenska razdoblja i rekonstruira trajanje povijesnih događaj i promjena. Opisuje važna	Točno razvrstava ljude, događaje i promjene u ispravna vremenska razdoblja i rekonstruira tijek i trajanje povijesnih događaj i promjena.	Točno i argumentirano razvrstava ljude, događaje i promjene u ispravna vremenska razdoblja i rekonstruira tijek i trajanje povijesnih događaj i

	<p>postavljanje potpitanja učitelja i navođenja na odgovor, opisuje karakteristična obilježja prošlih društava i razdoblja. Ne uočava primjere kontinuiteta u širem povijesnom kontekstu. Ima poteškoća s orijentacijom u prostoru i računanjem vremena. Djelomično koristi datume i rječnik koji se odnosi na tijek vremena. Površno i s pogreškama uočava povijesne sadržaje na povijesnoj karti.</p>	<p>obilježja prošlih društava i razdoblja. Treba mu postavljati potpitanja. Uočava primjere promjena i kontinuiteta unutar šireg povijesnog konteksta. Uz pomoć učitelja izrađuje crte vremena i mjeri i računa kalendarsko vrijeme. Uglavnom ispravno koristi datume i rječnik koji se odnosi na tijek vremena. Uočava većinu povijesnih sadržaja na povijesnoj karti i uz pomoć učitelja donosi zaključke. Na slijepim kartama unosi većinu traženog sadržaja.</p>	<p>Izrađuje točne crte vremena. Opisuje i objašnjava većinu važnih obilježja prošlih društava i razdoblja. Povremeno mu treba postavljati potpitanja. Donosi nepotpune zaključke o promjenama i kontinuitetu unutar šireg povijesnog konteksta. Ispravno koristi datume i rječnik koji se odnosi na tijek vremena. Točno uočava te objašnjava povijesne sadržaje na povijesnoj karti. Na slijepim kartama unosi povijesne sadržaje koji su gotovo uvijek točni.</p>	<p>promjena. Potpuno samostalno izrađuje točne, raznovrsne i cjelovite crte vremena. Opisuje i objašnjava sva važna obilježja prošlih društava i razdoblja i dovodi ih u vezu sa sadašnjosti. Ispravno koristi datume i rječnik koji se odnosi na tijek vremena i uspješno se snalazi u računanju vremena. Donosi ispravne zaključke o promjenama i kontinuitetu unutar šireg povijesnog konteksta. Točno uočava te objašnjava povijesne sadržaje na povijesnoj karti i donosi zaključke. Samostalno i precizno određuje povijesne sadržaje na slijepoj karti.</p>
--	---	--	---	--

KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

5. i 6. razred

Učenik će moći:

- Nabrojati uzroke i posljedice povijesnih događaja;
- Uočiti i objasniti vezu između uzroka i posljedica proučavanog povijesnog događaja;
- Razlikovati uzrok od povoda;

- Uočiti da događaji imaju više od jednog uzroka i posljedice;
- Primjenjivati pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti;
- Uočiti da su uzroci povezani s povijesnim razdobljem;
- Prepoznati, navesti i objasniti utjecaj prošlih događaja na sadašnjost;
- Prepoznati različite kategorije uzroka i posljedica nekog događaja.

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
5. i 6. razred UZROCI I POSLEDICE	Uz često postavljanje potpitanja učitelja i navođenja na odgovor prepoznaje uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava. Uočava da uzroci proizvode posljedice. Ističe potrebu samo za jednim uzrokom, onim najistaknutijim. Ima poteškoća s određivanjem uzroka i povoda događaja. Djelomično koristi pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti.	Djelomično točno opisuje uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava. Uočava veze između uzroka i posljedica. Potrebno mu je postavljati potpitanja i navoditi ga na odgovor. Uočava da događaji i pojave imaju više od jednog uzroka ili posljedice. Razlikuje uzrok od povoda događaja. Uglavnom ispravno koristi pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti. Poznaje jednu ili dvije kategorije uzroka.	Točno nabraja, opisuje i objašnjava uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava. Uočava i tumači veze između uzroka i posljedica. Povremeno mu treba postavljati potpitanja. Uočava da događaji i pojave imaju više od jednog uzroka ili posljedice. Razlikuje uzrok od povoda događaja. Prepoznaje i navodi utjecaje prošlih događaja na sadašnjost. Ispravno koristi pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti. Prepoznaje različite kategorije uzroka i posljedica nekog događaja	Točno i potpuno nabraja, opisuje i objašnjava uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava. Samostalno uočava i tumači veze između uzroka i posljedica. Razlikuje uzrok od povoda događaja. Prepoznaje, navodi i objašnjava utjecaje prošlih događaja na sadašnjost. Ispravno koristi pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti. Prepoznaje različite kategorije uzroka i posljedica nekog događaja i uočava njihovu povezanost s povijesnim razdobljem.

KONCEPT KONTINUITETI I PROMJENE

5. i 6. razred

Učenik

- navodi ili (izrađuje popis) sličnosti i razlika u životu ljudi prapovijesti i starog vijeka odnosno srednjeg vijeka i ranog novog vijeka
- na temelju usporedbe obilježja različitih razdoblja prapovijesti i starog vijeka odnosno srednjeg vijeka i ranog novog vijeka objašnjava promjene (što je različito) i kontinuitete (što je ostalo isto)
- opisuje uzroke i posljedice promjena o kojima uči
- izrađuje jednostavan grafički prikaz promjena i kontinuiteta (primjerice Vennov dijagram, T-tablica)
- objašnjava zašto događaje koji su dogovoreni kao prekretnice u podjeli prošlosti

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
5. i 6. razred KONTINUITETI I PROMJENE	Uz veliku pomoć učitelja može navesti promjene i kontinuitete odnosno sličnosti i razlike u obilježjima povijesnih razdoblja koja uspoređuje. Uz pomoć potpitanja u stanju je navesti neke uzroke i posljedice promjena. Uz pomoć potpitanja u stanju je navesti događaje prekretnice u podjeli prošlosti.	Djelomično točno opisuje i objašnjava promjene i kontinuitete odnosno sličnosti i razlike u obilježjima razdoblja prošlosti koje uspoređuje. Uz pomoć potpitanja u stanju je opisati uzroke i posljedice promjena. Uz malu pomoć učitelja prepoznaje kategorije promjena i kontinuiteta. U stanju je navesti događaje koje uzimamo kao prekretnice u podjeli prošlosti te uz pomoć potpitanja učitelja objasniti u kojoj su mjeri oni značili	Točno objašnjava promjene i kontinuitete odnosno sličnosti i razlike u obilježjima razdoblja koje uspoređuje. Uz pomoć učitelja analizira uzroke i posljedice određenih promjena te njihov utjecaj na različita područja ljudskog života. Uz malu pomoć u stanju je odrediti kategorije promjena i kontinuiteta. Uz malu pomoć učitelja može objasniti zašto događaje koje uzimamo kao prekretnice u prošlosti moramo shvaćati kao	Točno i u potpunosti objašnjava promjene i kontinuitete odnosno sličnosti i razlike u obilježjima povijesnih razdoblja koje uspoređuje. Samostalno analizira uzroke i posljedice određenih promjena te njihov utjecaj na različita područje ljudskog života. U stanju je odrediti različite kategorije promjena. U stanju je objasniti zašto događaje koje uzimamo kao prekretnice u podjeli prošlosti shvaćamo kao dogovorene odrednice

		promjenu odnosno kontinuitet.	dogovorene odrednice prošlosti.	prošlosti te u kojoj su mjeri oni uistinu značili promjenu odnosno kontinuitet.
--	--	-------------------------------	---------------------------------	---

KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

5. I 6. razred

Učenik

- navodi vrste povijesnih izvora
- analizira različite vrste povijesnih izvora
- objašnjava važnost povijesnih izvora za istraživanje prošlosti
- objašnjava razliku između primarnih i sekundarnih povijesnih izvora
- oblikuje odgovore koji uključuju podatke iz izvora
- objašnjava zašto postoje različita tumačenja povijesnih izvora
- provodi jednostavnija istraživanja na temelju zadanih povijesnih izvora
- rezultate provedenog istraživanja prikazuje u različitim oblicima kao što su primjerice plakati, sastav, esej, ppt prezentacije, drugi digitalni alati

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
5. i 6. razred RAD S POVIJESNIM IZVORIMA	Učenik uz pomoć učitelja navodi vrste povijesnih izvora. Ima poteškoća kod navođenja konkretnih primjera. Uz veću pomoć učitelja može razlikovati primarne i sekundarne povijesne izvore.	Učenik navodi vrste povijesnih izvora te uz pomoć učitelja navodi konkretne primjere. Uz pomoć učitelja može objasniti važnost povijesnih izvora za istraživanje prošlosti. Uz veću pomoć učitelja razlikuje primarne i	Učenik navodi sve vrste povijesnih izvora i konkretne primjere. Objasnjava važnost povijesnih izvora za istraživanje prošlosti. Uz malu pomoć učitelja objašnjava razliku između primarnih i sekundarnih izvora te navodi primjere.	Učenik navodi sve vrste povijesnih izvora i konkretne primjere za svaki. Samostalno objašnjava važnost povijesnih izvora za istraživanje prošlosti. Točno objašnjava razliku između primarnih i sekundarnih povijesnih

		sekundarne povijesne izvore te navodi primjere. Uz pomoć učitelja Prilikom analize povijesnih izvora djelomično uključuje i podatke iz izvora u odgovore koje oblikuje. Uz pomoć učitelja razlikuje povijesne izvore s obzirom na svrhu njihova nastanka.	Prilikom analize izvora uglavnom oblikuje odgovore koji sadrže podatke iz izvora. Razlikuje povijesne izvore s obzirom na svrhu njihova nastanka. Uz malu pomoć učitelja objašnjava zašto postoje različita tumačenja prošlosti. Uz malu pomoć učitelja objašnjava vrijednosti i ograničenja povijesnih izvora.	izvora te navodi primjere. Prilikom analize povijesnih izvora uvijek oblikuje odgovore koji sadrže podatke iz izvora. Samostalno razlikuje povijesne izvore s obzirom na svrhu njihova nastanka. Učenik objašnjava zašto postoje različita tumačenja povijesnih izvora. Samostalno objašnjava vrijednosti i ograničenja izvora.
--	--	---	---	---

KONCEPT POVIJESNA PERSPEKTIVA

5. I 6. RAZRED

Učenik

- na odabranim primjerima objašnjava zašto o istim događajima, pojavama ili osobama mogu postojati različite perspektive
- identificira vrijednosti, vjerovanja, prakse pojedinaca/i/ili zajednica koje su utjecale na nastanak povijesne perspektive
- razumije (uočava) da perspektive nastaju pod utjecajem vlastitog kulturnog i vrijednosnog konteksta
- uočava da perspektive nastaju i zbog predrasuda, stereotipova, učenja o povijesnoj neizbježnosti i manipulacije povijesnim izvorima
- na odabranim primjerima objašnjava utjecaj sadašnjosti na tumačenje događaja u prošlosti
- na temelju saznanja o autoru/autorici povijesnog izvora (vjerska, kulturna, društvena i druga pripadnost) objašnjava povijesnu perspektivu iz koje progovara izvor

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
5. i 6. razred POVIJESNA PERSPEKTIVA	Povremeno prepoznaje različite povijesne perspektive. Pomoću	Uz veću pomoć učitelja prepoznaje različite povijesne perspektive.	Prepoznaje različite povijesne perspektive, uz malu pomoću učitelja	Prepoznaje različite povijesne perspektive i samostalno objašnjava

	potpitanja može objasniti kako vrijednosti, vjerovanja i praksa utječu na nastanak povijesne perspektive. Na odabranim primjerima, uz vođenje učitelja povremeno može objasniti kako predrasude, stereotipovi i manipulacija povijesnim izvorima utječu na nastanak povijesne perspektive.	Pomoću potpitanja objašnjava vrijednosti, vjerovanja i prakse koji utječu na nastanak povijesne perspektive. Na odabranim primjerima, uz vođenje učitelja opisuje kako predrasude, stereotipovi i manipulacija povijesnim izvorima utječu na nastanak povijesne perspektive.	objašnjava vrijednosti, vjerovanja i prakse koji utječu na nastanak povijesne perspektive. Na odabranim primjerima, uz učiteljevu pomoć objašnjava kako predrasude, stereotipovi i manipulacije povijesnim izvorima mogu utjecati na nastanak povijesne perspektive.	vrijednosti, vjerovanja i prakse koji utječu na nastanak povijesne perspektive. Na odabranim primjerima, samostalno objašnjava kako predrasude, stereotipovi i manipulacija povijesnim izvorima mogu utjecati na nastanak povijesnih perspektiva.
--	--	--	--	---

KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

5. I 6. RAZRED

Učenik:

- učenik uspoređuje događaje, pojave i procese te uočava njihove sličnosti, zajednička obilježja, međusobne utjecaje i razlike
- uspoređuje događaje, pojave i procese te dolazi do općih zaključaka
- (- zaključuje o zajedničkim obilježjima i razlikama događaja, pojava i procesa koje uspoređuje)

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
5. i 6. razred USPOREDBA I SUČELJAVANJE	Učenik na temelju zadanih primjera uspoređuje događaje, pojave i procese u prošlosti te uz veliku pomoć učitelja opisuje njihovu sličnost, međusobni utjecaj, zajednička obilježja i razlike.	Učenik na temelju zadanih primjera uspoređuje događaje, pojave i procese u prošlosti te djelomično ispravno zaključuje o njihovoj sličnosti, međusobnom utjecaju, zajedničkim obilježjima i razlikama.	Učenik na temelju zadanih primjera uspoređuje događaje, pojave i procese u prošlosti te ispravno zaključuje o njihovoj sličnosti, međusobnom utjecaju, zajedničkim obilježjima i razlikama.	Učenik na temelju zadanih primjera uspoređuje događaje, pojave i procese u prošlosti te ispravno zaključuje o njihovoj sličnosti, međusobnom utjecaju, zajedničkim obilježjima i razlikama.

Kriteriji vrednovanja- konceptualno znanje 7. i 8. razred

KONCEPTUALNO ZNANJE: poznavanje, korištenje i razumijevanje tehničkih koncepata kao okvira za tumačenje i razumijevanje prošlih događaja, procesa i pojava. Radi se o konceptima **vremena i prostora, uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, rada na povijesnim izvorima, povijesne perspektive te usporedbe i sučeljavanja.**

Vrednovanje konceptualnog znanja, odnosno poznavanje, korištenje i razumijevanje temeljnih povijesnih koncepata kao okvira za tumačenje i razumijevanje prošlih događaja, procesa i pojava. Radi se o konceptima vremena i prostora, uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, rad s povijesnim izvorima, povijesna perspektiva, usporedba i sučeljavanje. Uključuje i poznavanje temeljnih načela, klasifikacija, teorija i modela koji se odnose na te koncepte.²

KONCEPT PROSTOR I VRIJEME:

7. i 8. razred

Učenik će moći:

- pojasniti povijesne sadržaje uz pomoć povijesne karte;
- stvoriti zaključke i predodžbe o prikazanom prostoru;
- rekonstruirati tijek povijesnog događaja i njegovo trajanje;
- smjestiti ljude, događaje i promjene u ispravna vremenska razdoblja;
- pojasniti razlike i sličnosti između događaja u prošlosti i sadašnjosti;
- odrediti karakteristična obilježja prošlih društava;
- analizirati primjere promjene i kontinuiteta kroz različita povijesna razdoblja;
- odrediti promjene unutar razdoblja i kroz razdoblja i smjestiti nova znanja u njihov povijesni kontekst; izraditi crtu vremena (i grafikone) s različitim povijesnim aspektima ili usporednu tablicu zbivanja;
- tematski analizirati događaje i povezati slične situacije kako bi došao do zaključaka o ljudima i događajima u prošlosti;
- odrediti povijesne sadržaje na slijepoj karti. koristiti vizualne i brojučane podatke na povijesnim i geografskim kartama, grafikonima, tablicama i drugim grafičkim prikazima.

² Kurikulum nastavnog predmeta Povijest objavljenog u Narodnim novinama 18. ožujka 2019.g.

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
7. i 8. razred PROSTOR I VRIJEME	Površno razvrstava ljude, događaje i promjene u vremenska razdoblja (orijentacija unutar razdoblja i kroz razdoblja) i polovično određuje tijek i trajanje povijesnih događaj i promjena. Uz često postavljanje potpitanja učitelja/nastavnika i navođenja na odgovor, opisuje karakteristična obilježja prošlih društava i razdoblja. Ne uočava primjere kontinuiteta u širem povijesnom kontekstu. Ima poteškoća s orijentacijom u prostoru. Površno i s pogreškama uočava povijesne sadržaje na povijesnoj karti.	Većinu ljudi, događaja i promjena razvrstava u ispravna vremenska razdoblja (orijentacija unutar razdoblja i kroz razdoblja) i rekonstruira trajanje povijesnih događaj i promjena. Opisuje važna obilježja prošlih društava i razdoblja. Često mu treba postavljati potpitanja. Uočava primjere promjena i kontinuiteta unutar šireg povijesnog konteksta. Uz pomoć učitelja/nastavnika izrađuje crte vremena. Uočava većinu povijesnih sadržaja na povijesnoj karti i uz pomoć učitelja/nastavnika donosi zaključke. Na slijepim kartama unosi većinu traženog sadržaja.	Točno razvrstava ljude, događaje i promjene u ispravna vremenska razdoblja (orijentacija unutar razdoblja i kroz razdoblja) i rekonstruira tijek i trajanje povijesnih događaj i promjena. Izrađuje točne crte vremena. Usporedne tablice zbivanja izrađuje uz pomoć nastavnika. Opisuje i objašnjava sva važna obilježja prošlih društava i razdoblja. Povremeno mu treba postavljati potpitanja. Donosi nepotpune zaključke o promjenama i kontinuitetu unutar šireg povijesnog konteksta. Točno uočava te objašnjava povijesne sadržaje na povijesnoj karti. Određuje povijesne sadržaje na slijepim kartama koji su gotovo uvijek točni.	Točno i argumentirano razvrstava ljude, događaje i promjene u ispravna vremenska razdoblja (orijentacija unutar razdoblja i kroz razdoblja) i rekonstruira tijek i trajanje povijesnih događaj i promjena. Potpuno samostalno izrađuje točne i cjelovite crte vremena i usporedne tablice zbivanja. Opisuje, objašnjava i vrednuje sva važna obilježja prošlih društava i razdoblja. Donosi ispravne zaključke o promjenama i kontinuitetu unutar šireg povijesnog konteksta. Točno uočava te objašnjava povijesne sadržaje na povijesnoj karti i donosi zaključke. Samostalno i precizno određuje povijesne sadržaje na slijepim kartama.

KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE³

7. i 8. razred

Učenik će moći:

- Objasniti uzroke i posljedice povijesnih događaja i pojava;
- Analizirati uzročno-posljedične odnose i višestruke uzroke uključujući važnost pojedinca, utjecaj ideja i ulogu slučaja u povijesnim događanjima;
- Raščlaniti uzrok od povoda;
- Primjenjivati pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti;
- Procijeniti utjecaj prošlih događaja na sadašnjost;
- Razlikovati kratkoročne i dugoročne uzroke i posljedice;
- Odrediti različite kategorije uzroka i posljedica nekog događaja;
- Objasniti kako različite kategorije uzroka mogu dovesti do različitih interpretacije prošlosti;
- Uočiti na koji način vrijednosne prosudbe povjesničara ili suvremenika utječu na objašnjavanje događaja ili uzroka;
- Stvoriti vlastitu hijerarhiju uzroka, objasniti izbor i kriterije rada.

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
7. i 8. razred UZROCI I POSLJEDICE	Uz veliku pomoć učitelja opisuje uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava. Teško uočava veze između uzroka i posljedica. Često mu treba postavljati potpitanja i navoditi ga na odgovor. Ističe potrebu samo za jednim uzrokom, onim najistaknutijim. Ima poteškoća s razlikovanjem	Djelomično točno opisuje i objašnjava uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava. Uočava veze između uzroka i posljedica. Treba mu postavljati potpitanja. Razlikuje uzrok od povoda događaja. Teško uočava i procjenjuje utjecaj prošlih događaja na sadašnjost. Uglavnom	Točno objašnjava uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava. Uz pomoć učiteljevih potpitanja analizira uzročno-posljedične odnose i višestruke uzroke uključujući važnost pojedinca, utjecaj ideja i ulogu slučaja u povijesnim događanjima. Raščlanjuje	Točno i u potpunosti objašnjava uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava. Samostalno analizira uzročno-posljedične odnose i višestruke uzroke uključujući važnost pojedinca, utjecaj ideja i ulogu slučaja u povijesnim događanjima. Samostalno

³ Kriteriji vrednovanja za koncepte Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice su izrađeni prema prijedlogu učitelja Zadarske, Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije

	uzroka od povoda događaja. Djelomično koristi pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti.	ispravno koristi pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti. Poznaje jednu ili dvije kategorije uzroka. Mehanički (linearno) interpretira kauzalnost.	uzrok od povoda događaja. Samostalno procjenjuje utjecaj prošlih događaja na sadašnjost. Ispravno koristi pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti. Opisuje različite kategorije uzroka i uz pomoć učitelja objašnjava njihov utjecaj na interpretacije prošlosti. Ponekad ne razlikuje kratkoročne i dugoročne uzroke i posljedice. Kreira vlastitu hijerarhiju uzroka ali s manjkavom procjenom.	procjenjuje utjecaj prošlih događaja na sadašnjost. Ispravno koristi pojmove koji se odnose na koncept kauzalnosti. U stanju je odrediti različite kategorije uzroka i posljedica nekog događaja i objasniti njihov utjecaj na interpretacije prošlosti. Točno uočava i razlikuje kratkoročne i dugoročne uzroke i posljedice. Kreira vlastitu hijerarhiju uzroka koju potkrjepljuje argumentima.
--	--	--	---	---

KONCEPT KONTINUITETI I PROMJENE

7. i 8. razred

Učenik

- na temelju usporedbe obilježja različitih razdoblja novog vijeka odnosno suvremenog doba objašnjava promjene (što se promijenilo) i kontinuitete (što je ostalo isto)
- objašnjava uzroke i posljedice promjena o kojima uči
- navodi ili izrađuje popis promjena na temelju usporedbe različitih razdoblja prošlosti ili unutar jednog razdoblja
- određuje različite kategorije (društvene, ekonomske, političke i kulturne) promjena i kontinuiteta
- opisuje različiti ritam i domet promjena i kontinuiteta- spore, postupne i brze i iznenadne promjene, predvidive i nepredvidive, slučajne i namjerne;
- procjenjuje je li svaka promjena ujedno i napredak
- argumentirano objašnjava zašto svaka promjena nužno ne znači i napredak odnosno može predstavljati i nazadak
- izrađuje složene grafičke prikaze (vremenske crte, Vennov dijagram, usporedna tablica- sinkronične tablice...) kontinuiteta i promjena

- vrednuje utjecaj različitih promjena na život ljudi u novom vijeku odnosno suvremenom dobu
- uspoređuje različita tumačenja promjena u povijesnim izvorima
- objašnjava zašto povjesničari različito tumače promjene u prošlosti
- samostalno osmišljava pitanja kojima objašnjavamo kontinuitete i promjene
- objašnjava u kojoj mjeri događaji koje uzimamo kao prekretnice u prošlosti uistinu znače potpuni prekid s prethodnim razdobljem odnosno u kojoj mjeri ima sličnosti odnosno razlika s prethodnim povijesnim razdobljem

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
7. i 8. razred KONTINUITETI I PROMJENE	Uz veliku pomoć učitelja navodi promjene i kontinuitete povijesnih razdoblja koja uspoređuje. Uz pomoć učitelja navodi uzroke i posljedice promjena i njihov utjecaj na različita područja ljudskog života. Uz pomoć učitelja prepoznaje neke od kategorija promjena i kontinuiteta.	Učenik djelomično točno opisuje promjene i kontinuitete povijesnih razdoblja koja uspoređuje. Uz potpitanja učitelja opisuje uzroke i posljedice promjena odnosno njihov utjecaj na različita područja ljudskog života. Uz pomoć učitelja prepoznaje kategorije promjena i kontinuiteta te njihov ritam i domet. Uz pomoć učitelja opisuje zašto svaka promjena nužno ne znači napredak.	Učenik točno objašnjava promjene i kontinuitete u obilježjima povijesnih razdoblja koje uspoređuje. Uz malu pomoć učitelja analizira uzroke i posljedice promjena odnosno njihov utjecaj na različita područja ljudskog života. Uz malu pomoć učitelja opisuje kategorije promjena te njihov ritam i domet. U stanju je objasniti zašto svaka promjena nužno ne predstavlja i napredak. Uz učiteljevu pomoć u stanju je objasniti različita tumačenja promjena u prošlosti.	Učenik točno i u potpunosti (argumentirano) objašnjava promjene i kontinuitete u obilježjima povijesnih razdoblja koje uspoređuje. Samostalno analizira uzroke i posljedice promjena odnosno njihov utjecaj na različita područja ljudskog života. Opisuje kategorije promjena koje objašnjava te je u stanju objasniti ritam i domet opisanih promjena i kontinuiteta. Argumentirano objašnjava zašto svaka promjena ne predstavlja napredak. U stanju je samostalno postavljati pitanja koja ukazuju na promjene i kontinuitete. Objašnjava

				različita tumačenja promjena u prošlosti.
--	--	--	--	--

KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

7. i 8. razred

Učenik

- navodi vrste povijesnih izvora
- analizira različite vrste povijesnih izvora
- objašnjava važnost povijesnih izvora za istraživanje prošlosti
- objašnjava razliku između primarnih i sekundarnih povijesnih izvora
- oblikuje odgovore koji uključuju podatke iz izvora
- oblikuje relevantna pitanja o vremenu, mjestu, okolnostima nastanka izvora te o autoru, njegovim gledištima i namjerama (opis, kontekst, tumačenje)
- objašnjava zašto postoje različita tumačenja povijesnih izvora
- provodi složenija povijesna istraživanja uz pomoć učitelja
- rezultate provedenog istraživanja prikazuje u različitim oblicima: sastav, esej, plakat, ppt prezentacija ili neki od digitalnih alata

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
7. i 8. razred RAD S POVIJESNIM IZVORIMA	Učenik uz veću pomoć učitelja može opisati važnost izvora za proučavanje prošlosti. Ima većih poteškoća kod razlikovanja primarnih i sekundarnih povijesnih izvora. Prilikom analize izvora rijetko u svoje odgovore uključuje podatke iz izvora.	Učenik djelomično točno može objasniti važnost povijesnih izvora za istraživanje prošlosti. Uz pomoć učitelja u vidu potpitanja može razlikovati primarne i sekundarne izvore. Prilikom analize povijesnih izvora djelomično uključuje podatke iz izvora u svoje odgovore. Uz veću pomoć	Učenik objašnjava važnost povijesnih izvora za istraživanje prošlosti. Objasnjava razliku između primarnih i sekundarnih povijesnih izvora. Prilikom analize povijesnih izvora uključuje u svoj odgovore i podatke iz izvora. Postavlja većinu pitanja koja se odnose na opis, kontekst i tumačenje izvora. Uz	Učenik samostalno objašnjava važnost povijesnih izvora za istraživanje prošlosti. Točno i u potpunosti objašnjava razliku između primarnih i sekundarnih povijesnih izvora. Samostalno analizira povijesne izvore te u svoje odgovore uvijek uključuje podatke iz izvora.

		učitelja može vrednovati povijesne različita tumačenja povijesnih izvora.	pomoć učitelja može argumentirano vrednovati različita tumačenja povijesnih izvora. Uz malu pomoć učitelja učenik objašnjava zašto se tumačenja prošlih događaj mijenjaju tijekom vremena.	Samostalno postavlja pitanja o vremenu, mjestu, okolnostima nastanka izvora te o autoru i njegovim gledištima i namjerama. (opis, kontekst, tumačenje). Argumentirano vrednuje različita tumačenja povijesnih izvora. Samostalno objašnjava zašto se tumačenja prošlih događaj mijenjaju tijekom vremena.
--	--	---	--	---

KONCEPT POVIJESNA PERSPEKTIVA

Učenik

- na odabranim primjerima objašnjava zašto o istim događajima, pojavama ili osobama mogu postojati različite perspektive
- identificira vrijednosti, vjerovanja, prakse pojedinaca/i/ili zajednica koje su utjecale na nastanak povijesne perspektive
- razumije (uočava) da perspektive nastaju pod utjecajem vlastitog kulturnog i vrijednosnog konteksta
- uočava da perspektive nastaju i zbog predrasuda, stereotipova, učenja o povijesnoj neizbježnosti i manipulacije povijesnim izvorima
- na odabranim primjerima objašnjava utjecaj sadašnjosti na tumačenje događaja u prošlosti
- na temelju saznanja o autoru/autorici povijesnog izvora (vjerska, kulturna, društvena i druga pripadnost) objašnjava povijesnu perspektivu iz koje progovara izvor

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
7. i 8. razred POVIJESNA PERSPEKTIVA	Povremeno prepoznaje različite povijesne perspektive. Pomoću	Uz veću pomoć učitelja prepoznaje različite povijesne perspektive.	Prepoznaje različite povijesne perspektive, pomoću potpitanja učitelja	Samostalno identificira različite povijesne perspektive i objašnjava

	potpitanja može objasniti kako vrijednosti i vjerovanja utječu na nastanak povijesne perspektive. Na odabranim primjerima, uz vođenje učitelja povremeno može objasniti kako predrasude, stereotipovi i manipulacija povijesnim izvorima utječu na nastanak povijesne perspektive.	Pomoću potpitanja objašnjava vrijednosti, vjerovanja i prakse koji utječu na nastanak povijesne perspektive. Na odabranim primjerima, uz vođenje učitelja opisuje kako predrasude, stereotipovi i manipulacija povijesnim izvorima utječu na nastanak povijesne perspektive. Uz veću pomoć učitelja opisuje kako sadašnjost utječe na nastanak povijesne perspektive.	objašnjava vrijednosti, vjerovanja i prakse koji utječu na nastanak povijesne perspektive. Na odabranim primjerima, uz učiteljevu pomoć objašnjava kako predrasude, stereotipovi i manipulacije povijesnim izvorima mogu utjecati na nastanak povijesne perspektive. Uz malu pomoć učitelja objašnjava kako sadašnjost utječe na nastanak povijesne perspektive.	vrijednosti, vjerovanja i prakse koji utječu na nastanak povijesne perspektive. Na odabranim primjerima, samostalno objašnjava kako predrasude, stereotipovi i manipulacija povijesnim izvorima mogu utjecati na nastanak povijesnih perspektiva. Objašnjava kako sadašnjost može utjecati na nastanak povijesne perspektive.
--	--	---	--	---

KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

Učenik:

- učenik uspoređuje događaje, pojave i procese te uočava njihove sličnosti, zajednička obilježja, međusobne utjecaje i razlike
- uspoređuje događaje, pojave i procese te dolazi do općih zaključaka
- (zaključuje o zajedničkim obilježjima i razlikama događaja, pojava i procesa koje uspoređuje)

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
7. i 8. razred USPOREDBA I SUČELJAVANJE	Učenik na temelju usporedbe događaja, pojava i procesa u prošlosti uz veliku pomoć učitelja opisuje njihovu sličnost,	Učenik na temelju usporedbe događaja, pojava i procesa u prošlosti djelomično ispravno zaključuje o njihovoj	Učenik na temelju usporedbe događaja, pojava i procesa u prošlosti, uz malu pomoć učitelja zaključuje o	Učenik na temelju usporedbe događaja, pojava i procesa u prošlosti samostalno objašnjava (zaključuje) o njihovoj

	međusobni utjecaj, zajednička obilježja i razlike.	sličnosti, međusobnom utjecaju, zajedničkim obilježjima i razlikama.	njihovoj sličnosti, međusobnom utjecaju, zajedničkim obilježjima i razlikama.	sličnosti, međusobnom utjecaju, zajedničkim obilježjima i razlikama.
--	--	--	---	--

PROCEDURALNO ZNANJE

Proceduralno znanje: poznavanje i primjena odgovarajućih metoda, postupaka i procedura u radu s povijesnim izvorima te u istraživanju prošlosti. Uključuje i vrednovanje učeničkih radova proizašlih iz samostalnih istraživanja.

Učenik:

- Prema prethodnom dogovoru provodi jednostavno ili složeno povijesno istraživanje (otkriva već otkriveno)
- postavlja konkretna pitanja o nekoj povijesnoj temi
- analizira primarne i sekundarne povijesne izvore
- organizira i vrednuje informacije i dokaze dobivene iz povijesnih izvora: uspoređuje, sučeljava, sintetizira, potvrđuje
- argumentirano objašnjava događaje, pojave i procese iz prošlosti koristeći dokaze iz različitih izvora
- Prezentira rezultate istraživačkog rada iz povijesti na prikladan način i prema svim dogovorenim kriterijima

	DOVOLJAN	DOBAR	VRLO DOBAR	ODLIČAN
5. i 6. razred	Unatoč dodatnim uputama i pomoći učitelja povijesno istraživanje je manjkavo, većina etapa istraživačkog rada nije zastupljeno (1. definiranje problem odnosno postavljanje istraživačkog pitanja, 2. rad sa zadanim povijesnim izvorima, 3. postavljanje bazičnih pitanja za analizu povijesnih izvora; 4. vrednovanje povijesnih izvora 5. sažimanje informacija dobivenih iz povijesnih izvora. Rezultati	Učenik ne primjenjuje sve etape istraživačkog rada: 1. definiranje problem odnosno postavljanje istraživačkog pitanja, 2. rad sa zadanim povijesnim izvorima, 3. postavljanje bazičnih pitanja za analizu povijesnih izvora; 4. vrednovanje povijesnih izvora 5. sažimanje informacija dobivenih iz povijesnih izvora. Etape istraživačkog rada su manjkave i površne. Učenik uz pomoć potpitanja učitelja	Učenik prema uputama učitelja primjenjuje sve etape istraživačkog rada: 1. definiranje problem odnosno postavljanje istraživačkog pitanja, 2. rad sa zadanim izvorima, 3. postavljanje bazičnih pitanja za analizu povijesnih izvora; 4. vrednovanje povijesnih izvora 5. sažimanje informacija dobivenih iz povijesnih izvora. Neke od navedenih etapa zahtijevaju manju doradu.	Učenik prema uputama učitelja primjenjuje sve etape istraživačkog rada: 1. definiranje problem odnosno postavljanje istraživačkog pitanja, 2. rad sa zadanim izvorima , 3. postavljanje bazičnih pitanja za analizu povijesnih izvora; 4. vrednovanje povijesnih izvora 5. sažimanje informacija dobivenih iz povijesnih izvora. Učenik samostalno, jasno i sistematično te na

	istraživačkog rada su nepotpuni donosno učenik nije u cijelosti/ispravno odgovorio na istraživačko pitanje.	predstavlja rezultate svoga istraživačkog rada. Rad zahtijeva veću doradu.	Učenik na razumljiv i prikladan način predstavlja rezultate svoga istraživačkog rada.	prikladan način predstavlja rezultate svoga istraživačkog rada.
7. i 8. razred	Unatoč dodatnim uputama i pomoći učitelja povijesno istraživanje je manjkavo, većina etapa istraživačkog rada nije zastupljeno (1. definiranje problem odnosno postavljanje istraživačkog pitanja, 2. samostalno pronalaženje relevantnih izvora, 3. postavljanje bazičnih pitanja za analizu povijesnih izvora; 4. vrednovanje povijesnih izvora 5. sažimanje informacija dobivenih iz povijesnih izvora. Rezultati istraživačkog rada su nepotpuni donosno učenik nije u cijelosti/ispravno odgovorio na istraživačko pitanje.	Učenik ne primjenjuje sve etape istraživačkog rada: 1. definiranje problem odnosno postavljanje istraživačkog pitanja, 2. samostalno pronalaženje relevantnih izvora, 3. postavljanje bazičnih pitanja za analizu povijesnih izvora; 4. vrednovanje povijesnih izvora 5. sažimanje informacija dobivenih iz povijesnih izvora. Etape istraživačkog rada su manjkave i površne. Učenik uz pomoć potpitanja učitelja predstavlja rezultate svoga istraživačkog rada.	Učenik samostalno primjenjuje sve etape istraživačkog rada: 1. definiranje problem odnosno postavljanje istraživačkog pitanja, 2. samostalno pronalaženje relevantnih izvora, 3. postavljanje bazičnih pitanja za analizu povijesnih izvora; 4. vrednovanje povijesnih izvora 5. sažimanje informacija dobivenih iz povijesnih izvora. Neke od navedenih etapa zahtijevaju manju doradu. Učenik na razumljiv i prikladan način predstavlja rezultate svoga istraživačkog rada.	Učenik samostalno primjenjuje sve etape istraživačkog rada: 1. definiranje problem odnosno postavljanje istraživačkog pitanja, 2. samostalno pronalaženje relevantnih izvora, 3. postavljanje bazičnih pitanja za analizu povijesnih izvora; 4. vrednovanje povijesnih izvora 5. sažimanje informacija dobivenih iz povijesnih izvora. Učenik samostalno, jasno i sistematično te na prikladan način predstavlja rezultate svoga istraživačkog rada.